ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ)
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝

Իրավունքի և
քաղաքականության
Ինստիտուտի տնօրեն
Մ.Ա. Քալաշյան

"12" հոկտեմբերի 2022 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի և քաղաքականության
Ամբիոն՝ Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության իրավունքի

Հեղինակ՝ Մարգսյան Ա. Ա.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Փաստաբանի կողմից քրեագիտական մեթոդների և միջոցների օգտագործումը

Մագիստրոսական ծրագիր՝ 042802.03.7 Կրիմինալիստիկա

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042802.00.7 Իրավական ուսումնասիրություններ

ԵՐԵՎԱՆ

1. Ներածություն

XXI դարում փաստաբանական գործունեության կարևորության ու նշանակության բարձրացումը պայմանավորված է, նախ և առաջ, մրցակցության սկզբունքն ինչպես ներպետական դատարանների, այնպես էլ եվրոպական դատարանի կողմից անվերապահորեն պահպանելով:

«Փաստաբանի կողմից քրեագիտական մեթոդների և միջոցների օգտագործումը» դասընթացը ապահովում է փաստաբանական գործունեության ընթացքում քրեագիտական մեթոդների և միջոցների կիրառման առանձնահատկությունների բազմակողմանի ուսումնասիրություն ու հետազոտում: Ընդ որում՝ հիշյալ դասընթացի դասավանդման շրջանակներում ուսումնասիրությունները վերաբերելու են ինչպես <u>փաստաբան-պաշտպանի</u>, այնպես էլ փաստաբան-տուժողի ներկայացուցչի կողմից օգտագործվող քրեագիտական մեթոդներին և միջոցներին:

Այսինքն՝ հիշյալ դասընթացը մի կողմից իր մեջ ներառում է հանցագործությունների բացահայտման և սոցիալական արդարության վերականգնման քրեագիտական մեթոդների ու միջոցների հետազոտումը, իսկ մյուս կողմից՝ օրենքով չարգելված միջոցներով ենթադրյալ հանցանք կատարած անձին արդարացնող կամ նրա պատասխանատվությունը, պատիժը մեղմացնող ապացույցների և փաստական տվյալների ձեռքբերման ուղղությամբ կիրառվող քրեագիտական մեթոդների ու միջոցների հետազոտումը:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրը

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին հիմնարար մակարդակով ծանոթացնել փաստաբանական գործունեության առանձնահատկություններին, այդ թվում՝ պաշտպանական և մեղադրական (տուժող կողմը ներկայացնելու դեպքում) գործունեության ընթացքում կիրառվող քրեագիտական հնարքներին:

Կրթական դասընթացի հիմնական խնդիրն է ուսանողներին ծանոթացնել փաստաբանական գործունեության առանձնահատկություններին՝ քրեագիտական միջոցների կիրառման տեսանկյունից:

2.1. Կրթական վերջնարդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողները **պետք է՝**

իմանան՝

- պաշտպանական կողմի և տուժող կողմի իրավունքների մասին;
- փաստաբանների կողմից դրանք առավելագույնս արդյունավետ պաշտպանելու քրեագիտական հիմնական մեթոդները;
- մեղադրյալի (կասկածյալի) և տուժողի իրավունքների պաշտպանության մասով մինչդատական և դատական վարույթների շրջանակներում փաստաբանական գործունեության առանձնահատկությունները, նաև կիրառվող փաստաբանական գործունեության քրեագիտական մեթոդների և միջոցների առանձնահատկությունները:

կարողանան՝

- արդյունավետ կիրառել պաշտպանական կողմի և տուժող կողմի իրավունքների պաշտպանության քրեագիտական հիմնական մեթոդները;
- իրագործել մեղադրյալի (կասկածյալի) ու տուժողի իրավունքների պաշտպանության ներպետական միջոցներիը:

ունակ լինեն՝

- քրեական նույնականացման տեսության օգտագործման միջոցով բացահայտել քննիչի թույլ տված թերությունները կոնկրետ քրեական գործերով;
- կիրառել ՀՀ օրենսդրության վրա հիմնված ռազմավարական և տակտիկական սկզբունքներ, ինչպես նաև ապացույցների հետազոտման հատուկ մեթոդներ;
- կիրառել մասնագիտական պաշտպանության հիմնական տակտիկական միջոցները՝ քննչական գործողությունների իրականացման ժամանակ:

2.2. Դասընթացի աշխատատրության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	Ամբողջը, ակ. ժամ.	Բաշխում ըստ կիսամյակների					
		1 Կիս.	2 Կիս.	3 Կիս.	4 կիս.	5 Կիս.	6 Կիս.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	**108**	**108**					
1.1. Լսարանային պարապմունքներ:	**36**	**36**					
1.1.1.Դասախոսություններ	**18**	**18**					
1.1.2.Սեմինարներ	**18**	**18**					
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք	**72**	**72**					
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	**ստուգարք**	**ստուգարք**					

2.3.Դասընթացի թեմատիկ պլան

Դասընթացի բաժինները և թեմաները	Ընդհանուր (ակ. ժամ)	Դասախոսություններ (ակ. ժամ)	Սեմինար (ակ. ժամ)	Պարապմ-ունքների այլ տեսակներ (ակ. ժամ)
Բաժին 1. Փաստաբանական գործունեության իրավական և տեսական հիմունքները	**40**	**6**	**6**	**28**
Թեմա 1.1. Մինչդատական վարույթի ընթացքում փաստաբանի գործունեության առանձնահատկությունները	20	3	3	14
Թեմա 1.2. Դատաքննության ընթացքում փաստաբանական գործունեության էությունը	20	3	3	14
Բաժին 2. Փաստաբանի քրեագիտական գործունեության էությունն ու առանձնահատկությունները	**68**	**12**	**12**	**44**
Թեմա 2.1. Փաստաբանի կողմից օգտագործվող քրեագիտական մեթոդները և միջոցները	22	4	4	14
Թեմա 2.2. Գործնականում փաստաբանի կողմից քրեագիտական մեթոդների և միջոցների օգտագործման խնդիրները	22	4	4	14
Թեմա 2.3. Փաստաբանական գործունեության տեսակները՝ «պաշտպանական քրեագիտություն» և «մեղադրական քրեագիտություն», և մրցակցային դատաքննության էությունը	24	4	4	16
Ընդամենը	**108**	**18**	**18**	**72**

4. Գրականության ցանկ

Պարտադիր գրականություն

1. ՀՀ օրենքը «Զենքի մասին», ընդունված է Ազգային Ժողովի կողմից 3 հուլիսի 1998 թ.
2. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք, ընդունվել է Ազգային Ժողովի կողմից 1 հուլիսի 1998 թ.
3. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք, ընդունվել է Ազգային Ժողովի կողմից 30.06.2021 *թ.*
4. Ալեքսանյան Մ. Փորձաքննությունը քրեական դատավարությունում /Փորձաքննություն նշանակելը և կատարելը, հետազոտման համար նմուշներ ստանալը/. Երևան: Միվա-Պրեսս, 2009.1000 էջ:
5. Հրայր Ղուկասյան, Անահիտ Հարությունյան Ոչ իրավաչափ վարքագծի արգելքը փաստաբանական էթիկայի լույսի ներքո | Պետություն և իրավունք, N 2 (64), Երևան, 2014, էջեր 26-34.
6. Արսեն Մարտիրոսյան Վկայի փաստաբանի կարգավիճակը ՀՀ քրեական դատավարությունում | «Բանբեր Երևանի համալսարանի. Իրավագիտություն», 2015 № 3 (18), էջ 50-59
7. Վահե Ենգիբարյան Առանձին քննչական գործողությունների կատարման տակտիկա: Կրիմինալիստիկական տակտիկա | Գիտագործնական ձեռնարկ Երևան, Թասկ ՍՊԸ, 2018, 732 էջ
8. Վ. Գ. Ենգիբարյան Հանցագործությունների քննության մեթոդիկա: Կրիմինալիստիկական մեթոդիկա: | Դասագիրք բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների ուսանողների համար՝ երաշխավորված ՀՀ ԿԳՆ կողմից, Երևան, Թասկ, 2017, 608 էջ
9. Ենգիբարյան Վ. Գ. Հանցագործությունների քննության կազմակերպման քրեադատավարական և կրիմինալիստիկական հիմքերը | Մենագրություն, Երևան, Անտարես, 2016, 256 էջ
10. Արթուր Չախոյան Մասնագետի հատուկ գիտելիքների և դրանց կիրառման քրեադատավարական և կրիմինալիստիկական հիմնախնդիրները | ԵՊՀ հրատ., Երևան, 200 էջ:

11. Վ. Գ. Ենգիբարյան Առանձին տեսակի հանցագործությունների քննության մեթոդկիա (Կրիմինալիստիկական մեթոդիկա) | Զեռնարկ, Երևան, ԵՊՀ հրատարակչություն, 2009, 416 էջ

Լրացուցիչ գրականություն

1. «Ժամանակակից գիտական տեխնոլոգիաների և մեթոդների կիրառումը փորձաքննության ոլորտում» Միջազգային գիտաժողովի նյութեր, ԵրևանԾաղկաձոր, 16-17 հունիսի 2015թ./ ՀՀ ԳԱԱ Փորձաքննությունների ազգային բյուրո, խմբ. Խորհուրդ՝ Ա.Ջավադյան և ուրիշ.- Երևան-Ծաղկաձոր, 2015, 245 էջ:
2. «Դատափորձագիտական գործունեության արդի հարցերը, դատական փորձագիտության եվ քրեագիտության ժամանակակից խնդիրները, զարգացման միտումներն ու հեռանկարները» միջազգային գիտագործնական գիտաժողովի նյութերի (թեզիսների) ժողովածու նվիրված հայաստանի հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի«փորձաքննությունների ազգային բյուրո» պոակ-ի հիմնադրման 15-ամյակին 2019թ. սեպտեմբերի 25-27, Երևան
3. Белканов Е.А. Стратегии адвокатской деятельности и деформации профессионального правосознания. - Екатеринбург, 2014.
4. Баев О.Я. Криминалистическая адвокатология как подсистема науки криминалистики. - М., 2012.
5. Макаркин А.И. Новый УПК и защита по уголовным делам // Эволюция права и закона как фактор изменения криминалистики. 2013. №4.
6. Филиппов А.Г. Профессиональная деятельность адвоката как объект криминалистического исследования. - Екатеринбург, 2012.
7. Комаров И.М. Криминалистические операции в досудебном производстве. - Барнаул, 2013.
8. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. - М., 2013.
9. Ищенко Е.П., Зотчев В.А. Криминалистическая фотография и видеозапись. - М.: Юристь, 2013.
10. Леви А.А., Горинов Ю.А. Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве. – М., 2012.
11. ՀՀ դատարանների պրակտիկան և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումները՝ www.datalex.am և www.arlis.am:

5. Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները:

Խմբային քննարկում. Նպատակը՝ մտքերի փոխանակում կոնկրետ առաջադրված իրավական հարցերի և խնդիրների վերաբերյալ: Գնահատման չափանիշները՝ Տեսական պատրաստվածություն, հղումներ հեղինակներին, սեփական կարծիքի հիմնավոր և տրամաբանական փաստարկվածություն, ակադեմիական ակտիվություն, բարեկիրթ վերաբերմունք խմբի անդամների հետ:

Թեստավորում. Նպատակը՝ ստուգել ուսանողների գիտելիքները:

Վերջնական քննություն. Նպատակը՝ ստուգել և գնահատել ուսանողների գիտելիքները: